

Pomembna avifaunistična poročila o gostujočih vrstah na avstrijskem Koroškem

Significant avifaunistic records from Austrian Carinthia

Wilhelm WRUSS

Zapis sestavlja vrsta zanimivih poročil o klatežih, redkih preletnikih in izjemno pojavljajočih se vrstah na avstrijskem Koroškem. Večidel so bila objavljena v Carinthiji II, vestniku Prirodoslovnega društva Koroške in v Egretti, glasilu Avstrijskega združenja za ornitologijo. Zapis obsega opazovanja do leta 1991.

Ledni slapnik *Gavia immer*: Po ne povsem zanesljivi objavi v Carinthiji je bil osebek opazovan 20. 3. 1991 na Milštatskem jezeru (Millstätter See) (J. Zmöllnig).

Rumenokljuni slapnik *Gavia adamsii*: Ta za celino neobičajna in izjemno redka vrsta je bila opazovana in fotografirana 8. in 9. 4. 1984 prav tako na Milštatskem jezeru (Millstätter See), dva osebka pa sta bila opazovana tudi 31. 3. 1985 (J. Zmöllnig).

Polarni slapnik *Gavia arctica*: Do izida prvega zvezka Priročnika ptic srednje Evrope (Bauer & Glutz 1966) ni bilo znano nobeno poletno opazovanje te severnjaške vrste na srednjeevropski celini. Od tedaj pa so bili letujoči osebki opazovani večkrat, na primer 1968 (2) in 1970 (3) na Bavarskem (Wust, 1981). Z Millstätter See so znana letovanja v letih 1975 (4) (Zmöllnig, 1977), 1980 (2), 1990 (2) in 1991 (2).

Ledni viharik *Fulmarus glacialis*: R. Puschig poroča v Carinthiji II 1923, da je 5. 12. 1992 na Dravi pri gradu Fala (v današnji Sloveniji) ujel mladostnega

lednega viharika, ki ga je očitno prizadelo takratno neurje. Meh hrani Prirodoslovni muzej na Dunaju.

Mali viharik *Puffinus assimilis baroli*: V Carinthiji II poroča F. C. Keller, povzemajoč časopisno notico, da je bil 8. 4. 1901 v Wolfsbergu z rokami ujet mali viharik, kar je doslej edini podatek za Avstrijo.

Rožnati pelikan *Pelicanus onocrotalus*: 28. 5. 1965 se je zadrževalo na Hodiškem jezeru (Keutschocher See) 5 osebkov, od katerih je bil eden domnevno poškodovan in zato ustreljen. Preparat tega, po poročilih z decembra 1892 in julija 1927 za Koroško tretjega

Foto 1: Plevica *Plegadis falcinellus*, 15. 8. 1988, ribnik Gressedlinger pri Wolfsbergu (M. Woschitz)

Photo 1: Glossy Ibis, August 15th, 1988 on the Gressedlinger Pond at Wolfsberg (M. Woschitz)

rožnatega pelikana, hrani Deželni muzej v Celovcu.

Kravja čaplja *Bubulcus ibis*: 21. 5. 1977 je bila opazovana na Velikovškem zbiralniku (Völkermarkter See) po večdnevni viharjih z juga, ki so v celovško kotlino prinesli tudi saharški pesek.

Žličarka *Platalea leucorodia*: Prvo poročilo za Koroško izvira iz leta 1974, ko je 22. 5. po Dravi navzgor seleča se žličarka preletela skupino obročkotalcev (S. Hemerka, M. Woschitz in W. Wruss) v koloniji sive čaplje v Žvabeku (Schwabegg). V naslednjih dneh je bila opazovana na domnevnih zadrževališčih: 24. 5. na Velikovškem zbiralniku (Völkermarkter See), 25. in 26. 5. na Zablatnikovem ribniku (Sablatnigteich). Med 18. in 22. 5. 1987 pa se je zadrževala v gramoznici v Hovji vasi (Pfaffendorf) pri Celovcu.

Plevica *Plegadis falcinellus*: Od 1. do 3. 5. 1970 se je zadrževala na poplavljenih travnikih na Gosposvetskem polju v bližini vojvodskega stola (Zollfeld). Od 21. do 23. 4. 1978 pa je bil en osebek opazovan na področju ribnika Grosse-dlinger v Labotski dolini (Lavant tal). 15. 8. 1988 pa je bil ujet mladostni osebek, ki pa je na žalost kmalu zatem poginil.

Belolična gos *Branta leucopsis*: 7. 4. 1991 se je par zadrževal na Velikovškem zbiralniku (Völkermarkter Staussse). Ker sta bili ptici zelo krotki, je bilo mogoče prebrati obroček iz Radolfzella in tako ugotoviti, da izvirata iz Lorenzovega inštituta v Grunau-u.

Grivasta gos *Branta bernicla*: 28. 3. 1991 je bila opazovana na Velikovškem zbiralniku (Völkermarkter Staussse).

Egiptovski jastreb *Neophron percnopterus*: Carinthia II poroča, da je bil

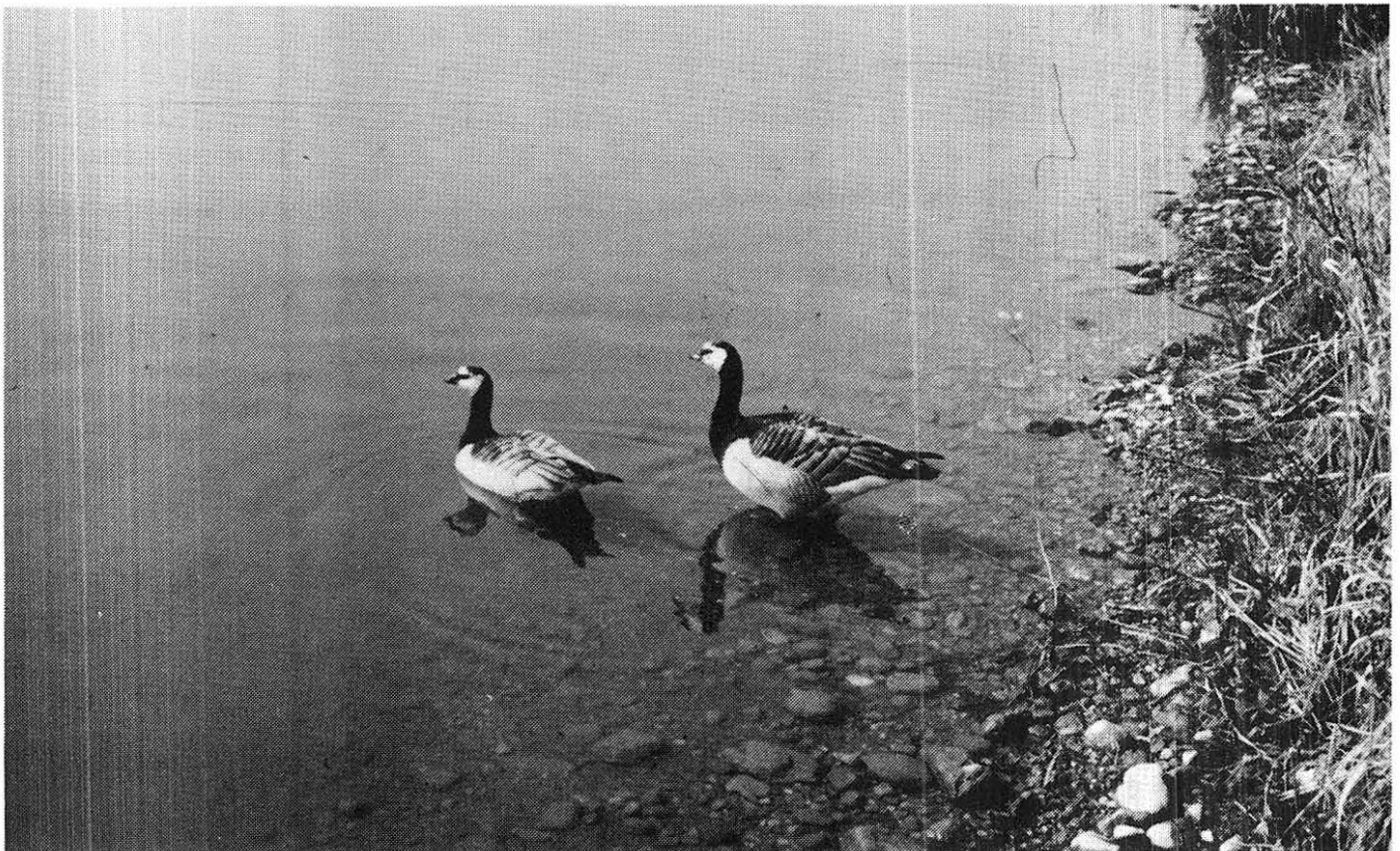

Foto 2: Belolična gos *Branta leucopsis*, 7. 4. 1991, Velikovški zbiralnik (Völkermarkter Staussse) (M. Woschitz)

Photo 2: Barnacle Goose, April 7th, 1991 at Völkermarkter Staussse (M. Woschitz)

septembra 1924 ustreljen v okolici Hüttenberga (Zifferer, 1925). Zanimivo poročilo je prispeval M. Rössler, ki je 5. 7. 1990 v Goldenberški skupini (Goldenberggruppe) opazoval odrasli osebek (*Limicola* (4) 5: 278).

Deviški žerjav *Anthropoides virgo*: 1. 10. 1989 sta bila dva osebka opazovana pri Šmihelu pri Pliberku (St. Mihaelu ob Bleiburgu) (S. Kraut), kar je prvi podatek za Avstrijo, 6. 10. je bil samo še eden. Naslednji dan so bili najdeni ostanki enega izmed njiju, po čemer se je dalo sklepati, da ga je uplenila lisica. Preživeli osebek je bil zadnjič opazovan 8. 10.

Morska sraka *Haematopus ostralegus*: 25. 9. 1985 je bil na bregu Zilje (Gail) pri kraju Kotschach-Mauthen ustreljena morska sraka, kar je prvi podatek za Koroško.

Veliki prodnik *Calidris canutus*: 11. 9. 1991 je bil v Ornitološkem rezervatu Črni grad (Neudenstein) pri Velikovškem zbiralniku (Völkermarkter Stausee) ujet in obročkan veliki prodnik (M. Woschitz), kar je prvi podatek za Koroško.

Ploskokljunec *Limicola falcinellus*: 25. 8. 1979 so bili odkriti trije osebki na muljastem bregu dravinega zavoja pri Vernberku (Wernberg) (J. Zmöllnig), kar je bilo 27. 8. tudi potrjeno (S. Wagner). To je prvo poročilo o tej vrsti za Koroško v tem stoletju (Wagner, 1980a).

Ploskokljuni liskonožec *Phalaropus fulicarius*: 5. in 6. 5. 1991 je bil ugotovljen na dravskem zbiralniku pri Mauthbrücknu, kar je prvo poročilo za Koroško (J. Zmöllnig, S. Wagner).

Rdečenogi polojnik *Himantopus himantopus*: Od 21. do 24. 5. 1977 se je par polojnikov zadrževal na Velikovškem zbiralniku (Völkermarkter See).

Bilo je to po večdnevni močnih vetrovih z juga (primerjaj pri kravji čaplji!). 22. 5. sta bila polojnika fotografirana pri parjenju (S. Hemerka). Drugi podatki: 4. 5. 1978 na kopališču Dobriach na Milštatskem jezeru (Millstätter See), 24. 5. 1980 pri Smerčah (Emmersdorf) v Ziljski dolini (Gailtal), 19. 5. 1991 na Velikovškem zbiralniku (Völkermarkter Stausee).

Rjava komatna tekica *Glareola pratincola*: 21. 5. 1975 je bila opazovana pri ribniku Grosseidlinger pri Wolfsbergu, 30. 5. 1978 dve med valečimi pribami pri Velikovškem zbiralniku in 17. 5. 1980 ena v gramoznici Hovja vas (Pfaufendorf) pri Celovcu (Klagenfurt).

Velika govnačka *Stercorarius skua*: 6. in 7. 7. 1976 je bila na Milštatskem jezeru (Millstätter See) opazovana in fotografirana velika govnačka (J. Zmöllnig), kar jej do zdaj edini podatek za Koroško.

Foto 3: Grivasta gos *Branta bernicla*, 28. 3. 1991 na Velikovškem zbiralniku (Völkermarkter See) (J. Zmöllnig)

Photo 3: Brent Goose, March 28th, 1991 at Völkermarkter Stausee (J. Zmöllnig)

Ledni galeb *Larus hyperboreus*: 20. 1. 1979 je bil na bregu Metnitza v Celovcu (Klagenfurt) odkrit ledni galeb (E. Hable), ki se je tu zadrževal do 28. 1. Od 9. 2. do 23. 2. se je galeb zadrževal na področju Beljaka (Villach) (Wagner, 1980b).

Kričava čigra *Sterna sandvicensis*: V Schwemmholtzu pri Vernberku (Wernberg) na Dravinem zavoju je bilo 12. 7. 1985 opazovanih 8 osebkov (M. Thaler).

Azteški galeb *Larus atricilla*: Doslej edino opazovanje te vrste izvira iz Velikovškega zbiralnika (Völkermarkter Stausse): 11. 5. 1972 se je v jati približno stotih rečnih galebov zadrževal azteški galeb v gnezditvenem perju.

Senegalska grlica *Streptopelia senegalensis*: 28. 8. 1991 je bila opazovana v Spittalu na Dravi. Ptica ni bila obročkana, pa tudi kaj drugega ni kazalo na to, da bi pobegnila iz ujetništva.

Snežna sova *Nyctea scandiaca*: Konec oktobra 1985 je bila opazovana na prelazu Plöckenpass (R. Gressel).

Uralska sova *Strix uralensis*: Ta redka sova predstavlja na Koroškem slejkoprej uganko. Nadgozdar Granik je leta 1955 poročal o uspešnem gnezdenju pri Griffenu v letu 1955. Ena je bila 3. 10. 1976 na področju Satnitza po pomoti ustreljena. V noči od 24. na 25. 12. 1981 pa se je ena ujela v mrežo nogometnih vrat v Borovljah (Ferlach).

Čebelar *Merops apiaster*: O tem redkem gostu iz jugovzhoda je ponovno nekaj opažanj. 1985 je bilo prvič potrjeno gnezdenje na južnem Koroškem. Gnezdišče je bilo do leta 1991 stalno zasedeno.

Kratkoprsti škrjanec *Calandrella brachydactyla*: Prvo poročilo za Koroško je z 8. 4. 1990, ko je bil opažen na

Jaklingerjevih poljih (Jaklinger Felder) pri Wolfsbergu (P. Rass). Od 17. do 22. 4. 1991 pa se jih je 5 zadrževalo v gramoznici Hovja vas (Pfaffendorf) pri Celovcu (Klagenfurt).

Uhati škrjanec *Eromophila alpestris*: O tem redkem zimskem gostu je več poročil: 16. 1. 1954 pri Celovcu (Klagenfurt), 31. 1. 1979 v gramoznici Hovja vas (Pfaffendorf) pri Celovcu (Klagenfurt) in pri Treibach-Atlhofnu od 7. do 13. 2. 1987. Nenavadno je opazovanje dveh osebkov, od katerih je eden občasno pel, 26. 7. 1980 na Hohenwegu med Porzejem in Hochweissteinom na približno 2350 metrih nadmorske višine, v Karnijskih Alpah, na meji med vzhodno Tirolsko in Benečijo (C. Stobbe). Po obarvanosti sodeč uhati škrjanec ni pripadal balkanski, temveč nordijski podvrsti *E. a. flava*.

Pušcavec *Monticola solitarius*: 4. in 5. je bil samec te vrste opazovan na obrobju Mallnitza (Gressel, 1975b).

Foto 4: Ploskokljuni liskonožec *Falaropus fulicarius*, 5. 5. 1991 na Dravskem zbiralniku (Draustausee) pri Mauthbrücknu (J. Zmöllnig)

Photo 4: Grey Phalarope, May 5th, 1991 at Draustausee at Mauthbrücken (J. Zmöllnig)

Variantni drozg *Turdus ruficollis atrogularis*: Edino opazovanje te vrste na Koroškem datira z dne 12. 4. 1975, ko je bil pri Zollfeldu v bližini vojvodskega stola opazovan samec.

Taščična penica *Sylvia cantillans*: 1. 5. 1974 je bil samec v jelšah na obrežju potoka, ki priteče iz Stappitzer See pri Mallnitzu (Pflegerl, 1975a).

Rjava listnica *Phylloscopus fuscatus*: 22. 11. 1973 se je pojavila na vrtu gospoda Woschitza v Celovcu (Klagenfurt), kar je prvo poročilo o tej vrsti za Avstrijo (Woschitz, 1974).

Planinska vrana *Pyrrhocorax pyrrhocorax*: Več opažanj: 30. 10. 1975 na področju Plockena, 3. 7. 1977 na Svinji planini (Saualpe), 20. 9. 1980 pri Bergu v dolini Drave, 15. 10. 1984 na Tschintemuntalmu na področju Plöckena in 27. 7. 1990 dva osebka na italijanski strani prehoda Plöcken na področju Zgornjega Colinetta.

Rožasti škorec *Sturnus roseus*: Edino poročilo o tej vrsti iz tega stoletja za Koroško: 3. 6. 1972 se je odrasel osebek pojavil v Molzbichlu pri Spittalu na Dravi (Zmölnig, 1972).

Beloglavi strnad *Emberiza leucocephala*: 17. 2. 1976 je bila ujeta samica v Celovcu (Klagenfurt), kar je prvo poročilo o tej vrsti na Koroškem (Woschitz, 1977).

Plotni strnad *Emberiza cirrus*: 30. 1. 1978 je bil samec ujet v Žrelcu (Ebenenthal) pri Celovcu (Klagenfurt), kar predstavlja prvo poročilo o tej vrsti za Koroško. (prev. I. G.)

LITERATURA

BAUER, K. & U. GLUTZ VON BLOTZHEIM (1966): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 1. Frankfurt/M.

FELDNER, J. (1979): Die Zugvögel des Lavantales, Carinthia II 169/89, 406-426.

GLUTZ VON BLOTZHEIM, U. & K. BAUER (1982): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 8, Wiesbaden.

GLUTZ VON BLOTZHEIM, U. & K. BAUER (1986): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 10, Wiesbaden.

KELLER, F. C.: Ornithologische Beobachtungen über Frühjahr und Sommer 1901. Carinthia II, 91/1901, 148-159.

PFLEGERL, E. (1975b): Eine Blaumerle *Monticola solitarius* bei Mallnitz, Kärnten. Egretta 18: 68.

WAGNER, S. (1980a): Sumpfläufer *Limicola falcinellus* an der Drauschleife bei Villach. Egretta 23: 61-62.

WAGNER, S. (1980b): Eismöwe *Larus hyperboreus* überwintert in Kärnten, Egretta 23: 63.

WOSCHITZ, M. (1974): Ein Dunkellaubsänger *Phylloscopus fuscatus* in Kärnten - erster Nachweis in Österreich. Egretta 17: 1-3.

WOSCHITZ, M. (1974): Erstnachweis der Fichtenammer *Emberiza leucocephala* für Kärnten. Egretta 20: 47-48.

WRUß, W. (1971): Ein Brauner Sichler in Kärnten beobachtet. Egretta 14: 25.

WRUß, W. (1973): Die Sumpf- und Wasservögel in Kärnten Carinthia II, 163/83: 531-582.

WRUß, W. (1972-1991): Vogelkundliche Beobachtungen aus Kärnten, Carinthia II, 162/82 - 182/102 (Jährliche Übersichten).

WÜST, W. (1981): Avifauna Bavariae. Die Vogelwelt Bayerns im Wandel der Zeit. München.

ZIFFERER, A.: Seltenerere Vogelerscheinungen in Kärnten. Carinthia II, 114/115-1925, 72 uff.

ZMÖLNIG, J. (1972): Ein Rosenstar *Sturnus roseus* in Oberkärnten. Egretta 14: 60.

ZMÖLNIG, J. (1977): Übersommerung von Prachtauchern *Gavia arctica* am Millstätter See, Kärnten. Egretta 20: 45.

POVZETEK

Avtor poroča o zelo zanimivih opažanjih redkih klatežev in preletnikov na avstrijskem Koroškem, tako zgodovinskih kot sedanjih. V zvezi s slapniki je nedvomno najbolj zanimivo poletovanje polarnega slapnika *Gavia arctica* na Milštatskem jezeru (1975, 1980, 1990 in 1991). Na velikovškem umetnem jezeru pa je bil med 100 rečnimi galebi 11. maja 1972 odkrit azteški galeb *Larus atricila*, kar

je edino znano opazovanje te vrste v srednji Evropi. Najbolj znan koroški obročkovelec M. Woschitz pa je na svojem vrtu v Celovcu 22. novembra 1973 ujel rjavo listnico *Phylloscopus fuscatus*. Šicer pa je zanimivo vedeti, da je bila večina teh redkih ptic opazovana na koroških umetnih jezerih in gramoznicah.

SUMMARY

The author reports on some very interesting observations of rare vagrants and passage migrants in Austrian Carinthia in the past and present. The most interesting, as far as Divers are concerned, are without doubt the appearances of Black-throated Divers *Gavia arctica* at Lake Mill-

stät (in 1975, 1980, 1990 and 1991). At Völkermarkt Reservoir, on the other hand, a Laughing Gull *Larus atricilla* was discovered on May 11th, 1972, which is the only known record for this species in Middle Europe, while M. Woschitz, best known for bird-ringing in Carinthia, caught, on November 22nd, 1973 in his Klagenfurt garden, a Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*. It may be interesting that most of these rare birds were observed at Carinthian reservoirs and gravel pits.

Wilhelm Wruß, A-9020 Klagenfurt,
Walddorf 62, Austria

Spomladanski prelet sršenarjev *Pernis apivorus* prek Maribora Spring passage of Honey Buzzards *Pernis apivorus* over Maribor

Hladna fronta s padavinami, ki je prejšnje dneve zajela naše kraje, se je umaknila nad vzhodni Balkan in tako 19. 5. 1991 po nekaj mokrih dnevih spet ni deževalo. Še vedno pa je bilo oblačno in neprijazno vreme pri temperaturi +10°C. Meja sneženja je bila na nadmorski višini 900 m.

Omenjenega dne sem ob 11.30 stopil na balkon domače hiše in že takoj opazil v zraku dva (2) sršenarja. Le par sto metrov za njima jih je letelo še sedem (7). Tedaj sem stekel po daljnogled in odhitel na dvorišče. Nad Dravo sem zagledal skupno osemnajst (18) sršenarjev, ki so krožili in se v spirali dvigali. Priletelo je še sedem primerkov, takoj za njimi pa jata kar petindvajsetih (25) osebkov. Ti sršenarji niso krožili, pač pa so počasi drseli v smeri proti Avstriji (proti severu). Malo za njimi sem opazo-

val še dva (2) primerka in tako lahko rečem, da je v času od 11.30 do 12h preletelo Studence pri Mariboru vsaj 52 sršenarjev. Takoj nato sem odšel k Dravi. Od 12h do 12.45 sem opazoval še petdeset (50) sršenarjev (6+1+2+2+1+25+13). Potem sem bil od 12.45 do 13.45 v gozdu in morebitnih sršenarjev nisem mogel opaziti. Iz gozda sem prišel pri čolnarni Elektrokovina, to je približno 3 km od kraja prejšnjih opazovanj. Število sršenarjev se je očitno nekoliko zmanjšalo, saj sem v času od 13.45 do 14.45 opazil »le« petindvajset (25) osebkov (6+2+10+6+1). V naslednjih tridesetih minutah pa sem opazoval samo en osebek. Ob 15.15 sem končal obhod po terenu. Krajši sprehod ob Dravi sem naredil še v času od 16.15 do 17.15 in opazil še šest (6) osebkov.